

Vergaderjaar 1995–1996

24 147

Verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van haar werkzaamheden in het jaar 1994

Nr. 2

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE COMMISSIE VOOR DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 november 1995

In het plenaire debat over het Jaarverslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in 1994, kwam de samenstelling van de commissie uitgebreid aan de orde. Van de zijde van de fracties van D66 en de PvdA werd een motie voorgelegd, waarin de commissie werd verzocht te onderzoeken of een verbreding van de commissie én het aanwijzen van plaatsvervangende leden, vorm kan krijgen. Deze motie werd op 30 mei 1995 met 68 stemmen vóór en 67 stemmen daartegen aanvaard. In de overwegingen wordt ook gewag gemaakt, en in het debat kritisch toegelicht, dat de vier leden in hun hoedanigheid van fractievoorzitter lid zijn van de commissie. Ten slotte wordt in de overwegingen de wenselijkheid uitgesproken dat de commissie voor bijzondere projecten een commissie van onderzoek kan instellen die in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de commissie werkzaamheden verricht.

De commissie heeft zich gezet aan het verlangde onderzoek, waarvan haar bevindingen, na ampel beraad, in het navolgende worden uiteengezet.

1. Algemeen

Voordat de commissie aan een inhoudelijk advies toekomt, wijst zij op een eerdere brief die zij over deze onderwerpen aan de Kamer heeft geschreven. Het betreft de brief van 27 oktober 1992 (Kamerstuk 22 890, nr. 2). In grote lijnen zijn de daarin gegeven analyses en uitgangspunten, naar het oordeel van de commissie, onveranderd van kracht.

Voorts meent de commissie er goed aan te doen te wijzen op enkele formele bepalingen uit het Reglement van Orde, betrekking hebbend op de plaats, de functie en de bevoegdheden van commissies in het algemeen en de onderhavige commissie in het bijzonder. Het betreft hier de artikelen 7, 22, 25, eerste en tweede lid, 27, aanhef en onder f en artikel 37, eerste lid.

2. Het aantal leden van de commissie

Sedert 1977 bestaat de commissie uit vier leden, zijnde de voorzitters van de vier grootste fracties in de Kamer. Gedurende die periode zijn deze fracties steeds beduidend groter dan de overige fracties. Uitgedrukt in het aantal leden, vertegenwoordigen de huidige leden van de commissie 126 leden die tot hun onderscheiden fracties behoren.

De commissie is unaniem in haar oordeel dat de specifieke controle-taken en de aard van de te bespreken onderwerpen, zonder enige restrictie, aan de orde moeten blijven kunnen komen in de vergaderingen van de commissie. De vraag, die vervolgens moet worden gesteld, of dit gevolgen heeft voor de samenstelling van de commissie, wordt niet eensluidend beantwoord. De grootst mogelijke meerderheid van de commissie is van opvatting dat een uitbreiding van het aantal leden ten koste zou kunnen gaan van de ongeclausuleerde bereidheid van de regering om alle inlichtingen, gevraagd en ongevraagd, aan haar te blijven verstrekken. Deze leden achten het bezwaarlijk om, zonder een eenduidig criterium, een uitbreiding te bewerkstelligen, in de veronderstelling dat niet wordt gepleit voor een commissie waarin alle fractievoorzitters zitting hebben. Wel acht de gehele commissie het van belang dat de oppositie in alle gevallen serieus aanwezig is binnen de commissie. De kleinst mogelijke minderheid van de commissie is van oordeel dat sprake zou moeten kunnen zijn van enige vorm van verbreding, op basis van nader vast te stellen criteria.

3. Het al dan niet aanwijzen van plaatsvervangende leden

Gelet op de aard van de te bespreken onderwerpen in de commissie, en de wenselijkheid van een voldoende mate van continuïteit, in het bijzonder in de richting van de regering, meent de commissie dat het niet wenselijk is plaatsvervangende leden te benoemen.

4. Onderzoek, uit te voeren namens de commissie

De bewoordingen van deze overweging heeft de commissie bevreemd. Immers, op grond van artikel 27, aanhef en onder f, is ook deze commissie bevoegd externe deskundigen, of onder welke andere benaming ook, in te schakelen, uiteraard na verkregen toestemming van het daartoe bevoegde orgaan ten aanzien van de daarmee gemoeide financiële middelen.

In dit verband moge worden gewezen op het door de commissie ingeschakelde Driemanschap, onder leiding van de heer Zoutendijk, dat werkzaamheden ten behoeve van de commissie heeft verricht op het terrein van de controle op de verwijdering van dossiers bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

In voorkomende gevallen zal de commissie niet schromen wederom van deze bevoegdheid gebruik te maken, indien daartoe termen aanwezig zijn.

5. Het lidmaatschap qualitate qua

Dat in de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten slechts fractievoorzitters kunnen worden benoemd is geen geschreven regel. Sedert haar instelling in 1952 zijn echter steeds fractievoorzitters lid geweest van de commissie, behoudens een enkele uitzondering gedurende een korte periode.

Indertijd werd geoordeeld dat het, gezien het bijzondere karakter van de commissie, passend zou zijn het lidmaatschap door fractievoorzitters te laten vervullen.

6. De controle op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

In het voorafgaande heeft de commissie gereageerd op enkele aspecten met betrekking tot de samenstelling van de commissie en haar bevoegdheden, naar aanleiding van een aanvaarde motie. Hoewel de commissie, zij het niet op alle onderdelen unaniem, de Kamer adviseert hierin geen verandering te brengen, meent zij een actieve bijdrage te moeten leveren aan de wens van de Kamer om de controle op de diensten zo inzichtelijk mogelijk te doen zijn. De commissie ziet daartoe mogelijkheden in de vorm van een nadere uitwerking van de voorlopige voornemens van de minister van Binnenlandse Zaken om een Inspectie in het leven te roepen.

Tevens is de commissie voornemens om, samen met de Kamer, te trachten het jaarlijkse debat over de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten meer inhoud te geven.

De voorzitter van de commissie,
Wallage

De griffier van de commissie,
Van der Windt